

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁR

A kiadókörletben átvéve.
Egy évre 16 h.
Negyedévre 4 h.
Helyben házhoz hozva.
Egy évre 20 h.
Negyedévre 5 h.
Védőke postán szállítva.
Egy évre 24 h.
Negyedévre 6 h.
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hét 6 napján utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Nagyvárad, Szilágyi Dezsi-u. 6.

A szerkesztőség kizárólag visszajelzésekre vagy megőrzésre nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XI. évfolyam 252. szám.

Nagyvárad.

Péntek 1915 november 5.

Győzelmeink az orosz fronton.

Budapest, november 4. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

Az ellenség folytatta a Strypa hárévonat ellen intézett támadását. A Wieniovciknál és Burkanovnál lévő hadállásaink ellen intézett támadások akadályaink előtt omlottak össze. Két zászlóalj lövésárka előtt 500 orosz hullát temettek el. Siemkovec faluban Pienievától északra változatlanul hevesen folyik a harc. Osztrák-magyar és német csapatok csaknem teljesen visszahódították a falut. E szakaszon 3000 orosz esett fogságba. A Styr alsó folyásánál is az ellenségnek számos előretörését utasítottuk vissza. A Cartorisktól nyugatra tegnapelőtt lezajlott harcokban egy mindkét hadsereg csapataiból összeállított hadtest összesen 5 orosz tisztet és 1117 főnyi legénységet fogott el és 11 gépfegyvert zsákmányolt.

Visszavert olasz támadás.

Budapest, nov. 4. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

Az olaszoknak a görzi hídfő és a szomszédos szakaszok elleni támadásai még tartanak. Tegnap leghévesebb rohamaikat a Zagora Bodgora magaslatok és a Monte San Michel ellen irányították. Az ellenséget újra mindenütt visszavertük. A Bodgora magaslaton egyes árkok birtokáért még folyik a harc.

Nyolcvan kilométernyire Páristól.

Bern, november 4. A Terps elég barátságosan fogadja a Briand-kormányt, de megjegyzi, hogy ez csak akkor boldogulhat, ha erős kézzel dolgozik és magára vállal minden felelősséget a parlamenttel és közvéleménnyel szemben is. „Nem szabad elfeledni, — írja, — hogy az ellenség Noyon-nál alig 80 kilométernyire van Páristól.

Egyiptom védelme.

Hága, november 4. Az angol haditanács biztosan számít arra, hogy a németek bevonulnak Konstantinápolyba és éppen ezért elhatározta, hogy Egyiptomban rendkívüli módon megerősítik a csapatokat. Jelenleg százezer angol, hetvenezer ausztráliai és harmincezer benszült katonát tartózkodik Egyiptomban. Állítólag ezt a hadsereget négyszázezer főnyi haderőre akarják kiegészíteni. Alexandria felé több szállítóközös indult el.

Uj német haditerv a francia harctéren.

Krisztiania, november 4. Londonból táviratozzák az Aftenpostennek: Megbízható helyről nyert értesülések szerint a németek a nyugati fronton elhelyezett hadseregüket teljesen átesoportositják. A front egyes helyeire jelentékeny megerősítéseket küldenek, egyes helyeken pedig a hárévonatban álló csapatok számát csökkentik. Állítólag maga a német császár dolgozta ki az új terveket, amelyek alapján a németek biztosra veszik, hogy minden támadással szembeszállhatnak. A német főhadiszállásról a német tüzérségnek több kiválóságát beosztották a frontra, akik arra vannak hivatva, hogy az egész arcvonalon a német ütegek elhelyezését és működését felügyelet alatt tartásák.

A spanyol király mint békeközvetítő.

Bern, november 4. Madridi hírek szerint Camporeale herceg, Bülow herceg sógora oda nyilatkozott, hogy Bülow hereget Alfonz király és Wilson elnök meghívták Washingtonba és Madridba, hogy megtudják tőle, milyen alapokon volna hajlandó Németország béketárgyalásokra (?)

Lyon, november 4. A „Depesche“ jelenti Madridból, hogy a spanyol miniszterelnök cáfolja azokat a híreket, mintha a spanyol kormány Németország és Ausztria-Magyarország megbízásából béketárgyalásokat kezdett volna.

Lehetetlen a bolgárok ellen harcolni.

Budapest, november 4. (Saját tudósítónktól.) Szófiából jelentik: Radomirban egy fogoly francia tiszt azt adta elő, hogy a bolgárok ellen lehetetlen harcolni. A bolgárok nem ragaszkodnak semmiféle taktikához. — Mikor tüzelést vártunk, bajonet rohamot kaptunk és megfordítva.

Üzletáthelyezés!

November hó 1-től üzletemet Rákóczi-ut 8.sz. alá helyeztem át (bent az udvarba)

FUDALLY BÁLINT, férfiszabó.

Megtört a szerbek ellenállása.

Budapest, november 4. (Hivatalos.)

Délkeleti hadszintér.

Trebinyétől keletre a montenegrói határmenti hadállások ellen támadásaink folyamatban van. Bilecatól keletre és Astoraitól délre az ott harccal bevett hadállások ellen az ellenség előretöréseket kísérelt meg, de visszavertük. A Bobia hegyen kézi gránát harc fejlődött ki. Kragujevac vidékén és Jagudianál megtörtük a szerbek ellenállását. Az ellenség visszavonul.

A Köves tábornok hadseregéhez tartozó osztrák-magyar csapatok Pozsegán keresztül nyomultak elő. Az Uricse és Visegrád közt küzdő csoport közt létre jött az összeköttetés. Csacsaktól délnyugatra visszavertük az ellenséget a völgy felett uralkodó magaslatokról más osztrák-magyar hadoszlopok elfoglalták a Stolica és Lipnica-Glavica magaslatokat és a szerbeket a Dornici hegyhátra szorítják vissza. Német csapatok bevonultak Jagodinába. A bolgárok egy hadoszlopa Poljevácig nyomult elő. Zajecsártól délnyugatra egy másik elfoglalta a Nistől északra fekvő Lipnica hegyet. A bolgárok támadásai Pirotól délnyugatra tért nyerne. *Höfer.*

Elfoglalt francia lövészárók.

Berlin, november 4. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Massigotól északra csapataink rohammal elfoglaltak egy harc vonalunk közelében lévő francia árkot 800 méter kiterjedésben. Az árok védőinek legnagyobb része elesett csak 2 tisztet, köztük egy őrnagyot és 25 főnyi légénységet fogtunk el.

Meghíusított orosz kísérletezések

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Dünaburg előtt még tovább tart a harc. Az oroszok különböző pontokon megismélték támadásaikat, mindenütt visszavertük őket. Karbunovkánál különösen jelentékeny haderőt vetettek harcba és itt vették leg súlyosabb veszteségeiket. Mikoliszki falut tűzérési tüzelésünkkel szemben nem tudták tartani és azt újból megszálltuk.

Lipót bajor herceg hadsereg csoportja.

Lényeges esemény nem történt.

Linsingen tábornok hadcsoportja.

Az oroszok tegnap reggel megkísérelték, hogy Guckovka-Vola falun rajtaüssenek. A helységebe benyomult osztagokat azonnal ismét kivertük. Az ellenség újabb kísérlete, hogy erős ellentámadásaival Carniszktől nyugatra elérte sikerünket vitássá tegye, meg hiúsult. A tegnapielőtti harcokban összesen 5 tisztet és 1117 főnyi légénységet fogtunk el és 11 gépfegyvert zsákmányoltunk. Bothmer tábornok csapatai Siemkovec faluban és a falu mellett még tegnap is harcoltak.

A helység harcban ejtett foglyok száma 3000-re emelkedett. Az oroszoknak a helységtől délre intézett támadása összeomlott.

Nistől 10 kilométerre.

Balkán hadszintér.

Csapatunk az ellenség szívós ellenállásával szemben a Kostinik hegyvidék (Kraljevótól északra) mindkét oldalán előnyomultak. Innen keletre a Zakauti V. Sencifagodnisi vonalat általában átletük.

A Moravától keletre hátrál az ellenség, csapatunk követik. 650 szerbet elfogtunk.

Boladjev tábornok hadserege elfoglalta Valeknyet és Boljevácot (a Zajecsar Kaja csuni ut mentén) és Szigetől Nis felé előnyomulva rohammal elfoglalták a Kalafátot (Nistől 10 kilométerre északra) (A legfőbb hadiszállás.)

Az angolok meglepetése.

Bern, november 4. Londoni értesülés szerint Weddgewood az alsóház tegnapi ülésén az orosz barátság és kereskedelmi együttműködés megerősítésére lépéseket sürgetett.

— Ha a kormány is sokat habozik — mondotta a képviselő —, meglepetés gyanánt fogja érni a háború vége.

Az alsóházban ez a kijelentés kínos meglepetést okozott. Robert Cecil nyomban válaszolt és ezt mondotta:

— Béke csak győzelem után lehet. A kormány tulbaldog lenne, ha ilyen váratlan meglepetés érné.

Robert Cecilnek ezt a furcsa kijelentését nagy csudálkozással fogadták a parlamentben, ahol legalább is különösnek tartják, hogy a kormány egy tagja a győzelmet váratlan meglepetésnek mondja.

Visszarendelt orosz konzulok.

Koppenhága, november 4. (Saját tud.) A Rjeis jelentése szerint a dél perzsi orosz konzulokat visszarendelték.

Görögország megsértett semlegessége.

Hága, november 4. General Staal, volt holland hadügyminiszter a balkáni eseményekről a következőképpen nyilatkozott:

— ... szegény szerbek! Ugyanaz a sors vár reájuk szövetségeseik rézéről, mint a mi a bolgároknak, majd az oroszoknak jutott osztályrészül, amikor halálos veszedelembé kerültek. Borzasztó elragadtatás és szörnyű elismerés — hősiességük fölött és bátorságukon. Ezt hallják most a szerbek is, akik pedig inkább szeretnék segély csapatokat. De az entente csak dicsérni tud. És mintha véleménykülönbség lenne a hatalmak között afelől, — hogy mi a teendő tulajdonképpen? Vélük szemben áll az egy séges, központi vezetéssel dolgozó ellenség, akiknek minden lépése erős, megfontolt és biztató. — A Balkán kérdés döntő feleletet adhat az összes harctereknek. Minden esetre jól világította meg az entente-t, amikor kiderült hogy azok, akik olyan élesen ítélték el a belga neutralitás megsértését, maguk is megsértik Görögország semleges ségét. Véleményem szerint nem fontos és nem változtat a tényen az, amit az entente enyhítő körülménynek felemlit. Még akkor is áll ez a véleményem, ha Görögország együtt haladna az ententával. Ez azonban semmi esetre sem bizonyos. Ha háborús viszály fenyeget egy országot, akkor vagy állást kell foglalni, vagy semlegességet jelent, protestálás útján. Belgium fegyvert fogott. Görögország óvást emelt. Ezzel a

esetkedettel kijelentette, hogy neutrális akart maradni — és azért az entente partraszállása: megsértése a semlegességnek.

Mindenki katona lesz Franciaországban.

Genf, november 4. A Journal jelenti: Briand miniszterelnök, miként 1870-ben, most is azt tervezi, hogy általános népfelkelést rendel el, „hogy az ellenséget el lehessen űzni a francia földről”. Valamennyi megye prefektusát Párisba hívták.

Kevés a születés — sok a halálozás.

Nagyvárad város közigazgatási bizottság ülése.

Tegnap tartotta Nagyvárad város közigazgatási bizottsága rendes havi ülését. A rendes folyó ügyeket tárgyalták.

Legérdekesebb mozzanata volt az ülésnek a polgármester havi jelentése, amelyből látjuk, hogy a halálozások nagy száma mellett a születések száma még a háborús viszonyok tekintetbe vételével is, rendkívül alacsonyra szállott, amennyiben 69 el multa felül a halálozások száma a születések számát.

Az ülésen Hlatky Endre főispán elnöklése alatt Riebler Károly polgármester, Németh István kir. pénzügyigazgató, Varró Domokos műszaki tanácsos, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Baróthy Pál kir. ügyész, Lukács Ödön főjegyző, dr. Mayer László v. főorvos, dr. Dóri István v. alügyész, Kellner György áll. főállatorvos, Rádó Ödön, Miskolczy Barna, dr. Medvigy Gábor, dr. Mihály Lajos, Sulyok István, dr. Adorján Ármán voltak jelen.

A polgármester havi jelentéséből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségügyi állapot október hó folyamán kedvezőtlen volt mert a megcsapant születések számát 69-el multa felül a halálozások száma. A fertőző betegségek közül: a kanyaró 1 esetben, a difterisz 12 esetben, a vörheny 22 esetben, a hasi agymáz 43 esetben (7 katona, 6 megyei, 30 helybeli), 7 halálozással; a vérhas 7 esetben, 1 halálozással; a hólyagos himlő 6 esetben (4 katona, 4 polgári egyén) fordult elő; ázsiai kolera és küteges agymáz nem fordult elő. A hólyagos himlő betegek szigorúan izolálva lettek. A járvány kórházban 115 beteget ápoltak; a gyermekkórházban 82 fekvő és 315 bejáró beteget gyógykezelték. Született 87 gyermek, elhalt 156 egyén. Öt éven aluli gyermek 29 halt el.

A közbiztonsági állapot októberben normális volt. Lopás 179, csalás 14, sikasztás 11, súlyos testi sértés 4, könnyű testi sértés 8, okirat hamisítás 1, orgazdaság 1 fordult elő. Letartóztatva volt 8 egyén.

Kincstári adóban befolyt 47687 korona, városi adóban 31501 K 25 fillér.

Új igazolvány kiadatott 27, megszűnt 8 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A m. kir. államvasutak üzletvezetősége panaszt emelt, hogy a vasutállomás mellett a hegyen levő Haltenberg féle gőzmosoda építkezési ügyében a tárgyalásra nem lett meghíva, holott az említett ipartelep tűztávlatban van. Az építkezésre a városi tanács nem adott engedélyt. A panasz megvizsgálására a közig. bizottság egy bizottságot küldött ki, Varró Domokos műszaki tanácsnok elnöklése alatt, amelyben dr. Dóri István v. alügyész, valamint Nagyvárad város és a máv. képviselői vesznek részt.

Ezután vízdíjügyeket, átírási illeték eleni felelőzéseket és gyógydíj ügyeket tárgyaltak még.

Magyar távirat Nándorfehérvárról Nagyváradra.

A Széchenyi kórházvonalat üdvözlötte Belgrádból a megyéspüspöknek.

— Saját tudósítónktól. —

A Széchenyi grófi család a háboru folyamán számtalan tanujelét adta hazafias áldozatkészségének, úgy a hadikölcsön jegyzések körül, mint különösen a Vörös-Kereszt érdekeiben kifejtett nemes munkálkodásával. Így megyéspüspökünk, gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t. neve köré is sok kiváló hazafias szívből fakadó eszelekedet fonódik. A gróf Széchenyi családnak egyik, a háborus jótékonyág köréből fényesen kiváló alkotása, a Széchenyi kórházvonalat megalapítása, amely már eddig is jelentős szolgáltatásokat tett a Vörös-Kereszt javára.

A tegnapi nap folyamán érdekes és kedves meglepetés érte a megyéspüspököt. A volt szerb fővárosból, Belgrádból, amelynek

ormán magyar zászlót csattogtat a szél, magyar nyelvű táviratot kapott. A táviratot Csizsár tábori lelkész küldte a megyéspüspöknek a Széchenyi-kórházvonalat nevében, amely Ripanyból érkezett Belgrádba, most újra Magyarország végvárába. A kórházvonalon 315 sebesült, beteg katonát szállítottak a hajdani szerb fővárosba. A Széchenyi-kórházvonalat ez alkalommal hódolattal üdvözlötte megyéspüspökünket, akinek jelentékeny szerepe volt a kórházvonalat megalapításában. Mondanunk is felesleges, hogy a megyéspüspöknek igen nagy örömet okozott a dícsőségünk szinteréről jövő kedves megemlékezés.

A legkedvesebb kötelesség.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet és a hadikölcsön.

Az ember sohasem érzi jobban a maga értékét és lelke nyugalmát, mint amikor valamely fontos kötelességét teljesítette. Altlában el lehet mondani, hogy a kötelesség teljesítés kedves a komoly, derék embernek. Különösen kedves pedig akkor, ha összhangban áll érzelmeivel; ezért öröm például a szeretteinkről való gondoskodás. Minthogy pedig a földön a hazát szeretjük a legnemesebb hívással, a haza iránt való kötelességünk a legkedvesebb mindenek között. Szépen és igazán mondja Jókai: hogy a honszerelem akkor boldogít legjobban, amikor beléhalunk. Sok-sok honfitársunk utolsó perceit édesíti meg a haretéren az a tudat, hogy élete föláldozásával a drága hazának tett nagy és dicső szolgálatot.

Ránk, itthonmaradottakra másnemű kötelességet ró az ellenséges népek özöneivel viaskodó haza szent szerelme. A mi dolgunk: minden erőnkkel támogatni diadalmas hadseregünket, mely a világ irigy, vagy tisztelő bámulatát már az első ütközetekben kivívta és azóta folyton növeli, — mely szinte mindenható lelkesedéssel tör a végső győzelem és a dicsőséges béke felé.

Mit tehetünk mi itthon az idegen országok gonosz rögein vérüket és életüket „biven tékozló” hőseinkért. Nagyon sokat. Eláthatjuk őket mindazzal, ami a sikeres hadviseléshez megkívánatik; előteremthetjük a mindenféle hadiszükségletek pénzbeli földözétét. A kormány a hadsereg érdekében immár harmadizben fordul kölcsönért a nemzethez. Ezt a két első hadikölcsönét is meghaladó bőséggel kell megadnunk.

Ennél kedvesebb kötelességet képzelni sem lehet. Hiszen ég és vérzik a világ körülöttünk s tőlünk ezenközben nem szörnyű kinok elviselését kívánják, nem a kényes testünk épségéről való lemondást, nem földi pályánk erőszakos megszakítását, hanem csak pénzt. Volt-e valaha józan és becsületes okunk a penztől könnyebben válni meg, mint most, erre a célra? Hiszen magunknak adjuk, amit hadikölcsönre fordítunk — magunknak és gyermekeinknek és unokáinknak és késő nemzedékeknek, mert az egész hazának. Mi jót vásárolhatsz máskor az öszszekuporgatott fillérideken? Most megvásárolhatod rajtuk az ősi és nagy magyar nemzet fényes és boldog jövőjét.

És különös vásár ez valóban, mert utána — megmarad a pénzed. Nemesak megmarad, hanem kamatozik is busásan,

mert csupán kölcsön adod a magyar államnak, akinél biztosabban fizető adóst keresve sem találád ma a föld kerekén. És a diadalon, a világháboru megnyerésén, a haza szebb jövőjén s a kamatjövédelmén túl még elismerésben is lesz részed, ha a hadikölcsön aláírói közé állsz, még hazafiúi érdemet is szerzel ezen a révén. Igazán, álmódri sem lehet kedvesebb kötelesség.

Most pedig, ha már beteltünk azzal a gondolattal, hogy a harmadik magyar hadikölcsönhöz való hozzájárulás mindenek fölött kedves, helyeztük át a hangsúlyt arra, hogy mindeneken fölülálló kötelesség. Im, országokat veszített már el a telhetetlen muszka óriás; vonaglik a bűnös Szerbia és végórája közeledik; irtózatosan lakol az árulásra vetemedett olasz; urban van már az igazságos végezet mindenütt. Eltűrhetjük e, hogy megálljon ítélete utján? Jóvá tehetjük-e valaha, hogyha a mi mulasztásunk miatt gonosz ellenségeink nem kapják meg a méltó büntetést? El lehet-e viselni azt a gondolatot, hogy „száz csatán, ezer halál közt” példátlan vitézséggel küzdő vitézeink ne érjék el a végső győzelmet és kárba vesszen a magyar vérenek másfél év alatt kiömlött tengere? Nem! Mindez nem történhetik meg, nem szabad megtörténnie. Tehát nem szabad elhanyagolnunk hadseregünknek tőlünk telhető segítségét. Tehát kemény és ekvetlenül teljesítendő kötelessége a hadikölcsön aláírásában részt venni mindenkinek, aki csak egyáltalában teheti. November 17 ig nincs már sok idő. Addig van alkalom az aláírásra. Ez a hadikölcsön tulajdonképpen egy pénzügyi csata, az aláírók a katonái. Itt mindenki katonaköteles, aki legalább ötven koronát összeszedhet. Aki tehetné s mégsem teszi, ez katonaszökevénye ennek a csatának. Oh, de bizonyára nem akad magyar ember, aki megtagadja ennyire szent és ennyire kedves kötelességének teljesítését.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet akciója.

Kereszty Kornélnak a Magyar Általános Hitelbank főnökének a Katholikus Népszövetség legutóbbi ünnepélyén elhangzott lelkes felhívására hatalmas visszhang támadt Nagyvárad keresztény polgárságában. Igazán a közhangulat indította a Népszövetségi Hitelszövetkezet igazgatóságát arra az

elhatározásra, hogy kitűnően bevált és széles körökre kiterjedő szervezetével mindenkinek lehetővé teszi hadikölcsön jegyzését.

Mai számunkhoz mellékeljük a Népszövetségi Hitelszövetkezet felhívását, mely egyszersmind aláírási iv is. Erre külön felhívjuk olvasóink figyelmét.

A Katholikus Népszövetség lelkes csoportvezetői már tegnap délután, úgy szólván a sajtó alól kapkodták el és hordták szét százsámra az aláírási iveket. Mától kezdve egészen az utolsó aláírási napig, november 17-ig a Népszövetségi Hitelszövetkezetben minden hétköznap délután hivatalos órát tartanak azok számára, a kik hadikölcsönt kívánnak jegyezni és szóbeli felvilágosítást kérnek. Aláírási ivek ugyanott átvehetőek, iveket a Hitelszövetkezet kívánatra is küld.

Érdélyi szinigazgató kérelme.

A szinügyi bizottság ülése.

Rövid ülésre jött össze tegnap délután Nagyvárad város szinügyi bizottsága. Egyetlen tárgya volt az ülésnek: Erdélyi Miklós szinigazgató kérelme a város törvényhatóságához aziránt, hogy a város vállalja magára a színház fűtését, továbbá a fűtési, világítási és műszaki személyzet díjazását.

Ezt a kérelmet már korábban is előterjesztette a szinigazgató, de a város csak a világítási díjat engedte el a szintársulatnak. A kérelmet tegnap a szinügyi bizottság tárgyalta, de nem tartotta teljesíthetőnek.

A szinügyi bizottság ülésén jelen voltak: dr Mihely Lajos elnök, Harmathy Károly, Baróthy Pál, Kőszeghy József, Miskolczy Barna, Schwarcz Izidor, Fényes Manó, Kelen Béla, Bige József jegyző.

Dr Mihely Lajos elnök előterjesztette a szinigazgató fentebb említett kérelmét, amelyet a szinigazgató a nehéz viszonyokkal indokol; a társulat a gyenge támogatás mellett csak a legnagyobb nélkülözések mellett áll fenn. A kért támogatást a háboru tartamára adja meg a város.

Miskolczy Barna a maga részéről megadja a kért támogatást, mert a társulatot a jelen sanyaru helyzetben kénytelen a város rendkívüli támogatásban részesíteni.

Schwarcz Izidor ellenzi a kérelem teljesítését, mert a város nincs abban a helyzetben, hogy ily nagyarányu segítséget adjon a szintársulatnak.

Elnök megjegyezte, hogy az utóbbi időben jobban megy a szintársulatnak, nagyobb a színház látogatottsága.

Harmathy Károly szintén konstatálja ezt. A szintársulat segélyezése szükséges, de elégnék tartarú, ha az alkalmazottak díjazását vállalná át a város, míg a fűtéshez szükséges szén árát megfizetné a szintársulat.

Fényes Manó kérdi, hogy a műszaki személyzet fizetését nem lehetne-e redukálni, amit Kőszeghy József lehetetlennek tart, mert most is igen kevés ezeknek a díjazásuk.

Kelen Béla azt kívánja, hogy az igazgató nyujtsa be a számadásokat, mert enélkül nem tudjuk, hogy oly rosszul megy-e a szintársulatnak. Ha a számadásokból erről meggyőződne, teljesítené a kérelmet.

Baróthy Pál figyelmezteti a szinügyi bizottságot a szerződés 22. § árá, amely szerint hetenkint tartozik az igazgató a számadásokat bemutatni.

Elnök megjegyzi, hogy ennek schar sem tett eleget az igazgató.

Köszeghy József szükségét látná, hogy a közgyűlés a viszonyokról teljes információt szerezzenek be.

Szavazásra kerülvén a sor 4 szóval 3 ellen, a bizottság kimondotta, hogy a szingazgató kérelmének teljesítését nem tartja indokoltnak és így azt nem is javasolja a törvényhatóságnak.

Az ülés végén Baróthy Pál helyteleníti, hogy a Szigligeti-színház színlapján német szöveg is helyet foglal. Magyar színháznál, magyar előadásnál ezt nem tartja indokoltnak.

A felszólalást ajánljuk az igazgató figyelmébe.

Vas és Telmányi monstre hangversenye.

A VII-ik hadtest nagyváradi tartalékos tisztiiskolájának estélye november 13-án.

Két európai hírű zene-művésze: Vas Sándor és Telmányi Emil november 13-án a Katholikus Kőr Szent László termében lép fel azon a monstre hangversenyen, amelyet a hetedik hadtest nagyváradi tartalékos tisztiiskolának hallgatói rendeznek. A hangverseny tiszta jövedelmét a rendezők a hetedik hadtest altisztjei, özvegyei és árvái anyagi támogatására fordítják, így ezen estélyen Nagyvárad társadalma nemcsak az igazi művészet iránt érzett lelkesedésnek, hanem nemes áldozatkészségének is tanujelét adhatja.

A hangverseny szereplői abszolút becsű, komoly művészek: Vas Sándor a zongora-, Telmányi Emil a hegedű legnagyobb modern mesterei közé tartozik. Külföldi kóru-utakon, a skandináv államokban, Németországban, Hollandiában s Oroszországban nagy diadalokat arattak. A világlapok mindenütt, mint kiváló zenei eseményről emlékeztek meg hangversenyeikről. Ugy Vas, mint Telmányi jelenleg mint önkéntesek szolgálnak a cs. és kir. 33 ik, II. Lipót császár nevét viselő gyalogezredben s a nagyváradi tartalékos tisztiiskola hallgatói, ezen a néven nyerhették meg előadónak a hangverseny illusztris művészeit.

Ritkán lehet két ilyen érdekes művész karaktert együtt látni. Vas Sándor nem tartozik a zongoraverő, billentyűkavacsok közé. Nem akarja a zongorával a 42 esek pokoli dübörgését, a vihar bombölését és egyéb, a zongora titánok műsorából vett természeti tűneményeket utánozni. Az ő elve: „Zene a zenéért”. Elmélyedni, kívül hagyni minden zeneietlen gondolatot és törekvést. A rythusból megalkotni az agogika és dinamika árnyalatait, melyek a szerző termő fantáziáját alkotásra inspirálták. A komoly művészek ezen abszolút becsű elveit vallja Telmányi Emil is, kinek sokoldalúsága mellett műsorában szépen megférnek egymás mellett Beethoven, Mozart és Paganini, a virtuozitás ellenlábasa, az apart hatásokat kereső kamarazenei műfaj: a sonata. Nála a variáció nem csak etüd, amivé a diletánszerű félművészet játékvá válik: kiérezzük, hogy ugyanazon zenei gondolatot mondja el más szavakkal. S ami fő: az érzés. Nem szentimentálisan olvadékony, nem affektáltan mérsékelt, egy mélyen érző ifju szív természetesen heve izik és lángol minden hur-

jában, hogy hallgatóira is átragadjon és őket magával ragadja.

A műsorban szerepel még a cs. és kir. pétervárad 70 ik gyalogezred zenekarának száma. A kitűnő zenekart Csermák József karmester dirigálja. Az estély részletes programját legközelebb teszük közé, amikor a jegyek árusítását is megkezdik.

A villamosvasut díját felakarják emelni.

A N. V. V. r. t. beadványa.

A villamosvasutaknak az egész világon a viteldíjak olcsósága biztosítja a népszerűséget. Pár fillérért távoleső pontokra lehet eljutni.

Nagyváradon ezt nem igen lehet mondani, de azért éppen a viteldíj miatt legkevesebb a panasz, mert bár a közönség általánosságban jobban megvan terhelve, mint ahogy a várossal kötött alapszerződés megszabja a viteldíjakat s a mint más városokban van, de már beleszokott a 10 és 20 filléres díjtételekbe.

Most azonban a N. V. Vasut részvénytársaság olyan díjtétel emelést tervez, amelyet aligha fogad el Nagyvárad város törvényhatósága.

Az alapszerződés szerint a nagyváradi villamos vasutvonalakon 3 zóna van megállapítva és pedig 8, 16 és 24 filléres díjtételekkel, vagyis egy utazás bármely ponttól, bárhová nem lehet több 24 fillérnél.

Most a beadvány szerint a villamos-társaság ezeket a díjtételeket nem a szerződés szerint a város egész területére, hanem csak egy-egy vonalra akarja alkalmazni és pedig a vonalakat a Szent László-térig számítva minden irányból. Ez csak az esetben lenne elfogadható, ha a 24 filléres díj átszállásra is jogosítana.

Az új beosztást azzal indokolja a részvénytársaság, hogy a mostani rendszer mellett jövedelme állandóan csökken, míg kiadásai emelkednek. Ennek azonban, azt hisszük, a háborus állapot is az oka s a mai viszonyokból állandó rendszerváltoztatást keresztülvinni legfeljebb üzleti szempontból hasznos.

A beadványban statisztikai adatokat közöl a részvénytársaság igazgatója a jövedelemcsökkenés igazolására. 1912-ben kocsikilométerenkint 55 2 fillér. 1913-ban 53 7. 1914-ben 30 3 fill. folyt be, míg a kiadás ugyanakkor 5 százalékkal növekedett kocsikilométerenkint. Ehhez srányítva az osztalék is csökken. 1912-ben 7. 1913-ban 6. 1914-ben 5 százalék volt.

A templom-téri vonalon a forgalom sürüstése s a bérletjegyrendszer is önkéntes kedvezmények voltak. A havi bérletjegy 7 korona 20 fillér két vonal használatra, egyre 3 korona volt. Ezentul a villamosvasut el-törli ezeket, megszűnik a tanuló- és gyermekbérlet is, az összes vonalakra negyed-évenkint 12 korona lesz a villamoshasználati díj, havonkint azonban 4 korona 50 fillér. Napi 15 fillér így a bérlet az összes vonalokon.

A vonalokon három szakasz lenne ezentul: 8, 16 és 24 filléres jegyekkel. Szakasz-beosztások:

A) Főpályaudvar—Szt. László tér: Pályaudvar, Schlauch tér, Szaniszló-u., Szt. László-tér, Bem-utca, Aradi-ut

B) Szent László-tér—Aradi-uti vám: Szent-László tér, Bem-utca, Aradi-ut.

C) Szent László-tér—Váradveleence: Szent László tér, Torna-utca, Templom-tér, Várad-veleence.

D) Szent László tér—Rhéday-kert: Szt. László tér, Rhéday park, Hentes-utca, Szent László tér.

F) Szent László-tér—Bányasor: Szent László-tér, Liliom-utca, Bánya sor.

A kétszakaszos vonaloknál 8 és 16 filléres jegyek érvényesek, a pályaudvarokig legalább 2 szakasz ára fizetendő.

Az igazgatóság alternatív ajánlatot tesz és hajlandó a két szakasz fentartására, ha ezek díjai 12 és 22 fillérben állapíttatnak meg s a pályaudvarok érintése csak 22 fillérről lép érvénybe. Kitölné ez esetre a Gilányi-utcai vonalon az I. szakaszt Komáromi utcáig. A gyermekek féláru jegyről azonban teljesen hallgat a beadvány.

A beadvány a törvényhatóságban bizonyára nagy vitát fog kelteni s nem hisszük, hogy a törvényhatóság így elfogadja.

Sorozások Biharmegyében és Nagyváradon.

Fráter Barnabás alispán tegnap küldte szét a B) alosztályu népfelkelők másod pót-szemléjére vonatkozó rendeletet. A nagy fontosságú rendelet szerint a sorozások a következő sorrendben fognak megtartatni:

- Armihályfalva december 9—10.
- Derecske december 11, 12 13.
- Székelyhid december 13, 14, 15.
- Margita december 17, 18, 19, 20.
- Központi járás december 15, 16, 17.
- Nagyvárad december 18, 20, 21, 22.
- Nagyvárad, idegen illetőségűek decem-ber 21, 22.
- Szalárd december 9, 10.
- Vaskóh december 11, 12, 13.
- Belényes december 14, 15, 16, 17, 18.
- Magyarszéke december 20, 21.
- Cséfa december 23, 24.
- Bél december 28.
- Tenke december 30.
- Sárrét december 14.
- Bettyóujfalu december 16.
- Biharkezesztes december 18.
- Nagyszalonta december 21, 22.
- Elesd december 24, 27, 28, 29, 30.

A rendelet szerint tehát az 1892, 1895, 1896 és 1873 és 77. évi népfelkelők szemléje december 9 én kezdődik és december végén nyer befejezést. Hogy mikor fognak bevonulni az alkalmasnak talált népfelkelők, azt még nem lehet tudni, de hir szerint az 5 bevonulásuk megfogja előzni a 42—50 ig besorozott öreg népfelkelők bevonulását. Állítólag már január 15-én a második pót szemlén alkalmasnak minősített népfelkelők bevonulni tartoznak.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simoz Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedűk, gramafonok eladása és javítása olcsóárban. Húr különlegességek.

A fiatalok bírósága és a háború.

A háború növelte a fiatalok bűnösök számát. — A bűnösök 90 százaléka megjavul. A társadalom és a patronázs munkája a háború után.

A háború minden koránál fogva arra való embert fegyverbe szólított, hogy nemzeti kötelességének eleget tegyen s a Haza védelmére álljon. Sajnos azonban ez a borzalmas világháború még a győztesek részéről is óriási vérdíjat kíván és az eljövendő békés korban százszoros munka fog háramlani minden emberre, hogy elpusztult dolgok keze munkáját is elvégző ernyedtelenséggel igyekezzenek az így támadt hiányokat kipótolni. — Ebből a munkából azonban nagy részt kell kivenniök a ma még zsenge koru fiataloknak, akik még csak szemlélői a világháborúnak, de akikre az eljövendő Magyarország le van fektetve.

Ezeket kell óvnunk, ezeket kell védnünk mindentől s ha netalán a háborúval járó nyomor, a felügyelet hiánya, vagy rossz társaság révén a züllés, a bűn útjára térnének, a társadalom kötelessége őket a rossz útról visszatéríteni, s becsületes, hasznos dolgozó polgárokká nevelni.

A társadalom ezen nemes, ideálisan szép kötelességét van hivatva elősegíteni a fiatalok bűntetéséről szóló szintén fiatal törvényünk is, amelynek tendenciója nem a büntetésre, hanem a megjavításra irányul. Megértetni, beláttatni a fiatalok bűnösökkel eslekvésük helytelen, bűnös voltát s őket megfelelő eszközökkel, mint javítóintézeti nevelés, dolgház stb. a becsületes munka útjára vezetni.

Nagyváradon a hatóság ezen gyönyörű munkáját Hermann Aladár törvényszéki bíró végzi, mint a fiatalok bíróságának elnöke. Munkatársunknak alkalma volt vele beszélni, ki a fiatalok bíróságának háborús tevékenységéről a következőket mondta el:

— A háború alatt körülbelül 1400 kiskorú ügyével foglalkozott a nagyváradai fiatalok bírósága. A bűnös kiskorúak azonban természetesen nem mind Nagyváradról kerültek ki, hanem az egész Bihar megyéből.

Ami azonban e számarány mellett is a legborzasztóbb, az az, hogy legnagyobb részük büntetésével vádolva került elének. A leggyakoribb volt a lopás büntetése ami a legszomorúbb, már 7 éves leánygyermek is állott ily bünnel terhelve előttünk.

Ha összehasonlítást teszünk a béke és a háború között a fiatalok bűnözése szempontjából, azon szomorú valóságot látjuk, hogy a háború megkészezte a fiatalok bűnösök számát. Amióta a háború kitört, havonként átlag 125 gyermek fölött kell ítéletet mondanunk.

A bűnözésnek ez az elsősorú megkészeződése a háborúban találja magya rázatát. Sőt azt mondhatjuk, hogy kizárólagos oka a háború.

Hiszen a bűnöző fiatalok túlnyomó része a szegényebb néposztály gyermekei közül kerül ki, ahol a szülők a mindennapi megélhetés gondjaival küzdve nem érnek rá gyermekeik felügyeletéről is gondoskodni. Emellett a szegénység, a nyomor a bűnözési hajlamok egyik legbiztosabb melegágya. Ahol legjobban pusztít az alkohol s ahol a családi élet e borzasztó kórnak rejtelmes szövénnyei alatt folyik le, magához ölelve, megrontva e még serdülenő fiatal lelküket.

Ehez járult most a háború. A háború, amely fegyverbe szólította az apát s kérészes munkára kényszerítette az anyát,

hogy családjá megélhetéséről gondoskodhassék. Ezzel a meglévő csekély felügyelet hiánya is teljes lett. S a bűnre hajlandós gyermekeket az éjszaka rejtelmői hívják, magukhoz ragadják, urrá lesz felettük az alkohol és megszületik a bűn.

Itt kezdődik a hatóság és a társadalom nemes kötelesség teljesítése. Megmenteni a vétkes kiskorúakat a további bűnöktől, visszatéríteni a becsület útjára s munkás emberekké nevelni őket.

Ez ideális cél elérésére alakult meg a Patronázs. Hogy megvédje a gondjaira bízott fiatalokat a további büntőtől. Ennél nagyszerűbb, emberbarátibb, magasztosabb célja nem is lehet az emberiségnek. Nem lehet különösen most, a háborúban s a háború után, amikor nagyon de nagyon megfogjuk érezni a sok dicsően elhunyt munkások hiányát.

Ha valaha jelszava lehetett a társadalomnak, hogy mentjük meg a romlásnak indult fiatal lelküket, úgy most igazán az kell, hogy legyen. Mert ezek a jó utra terelt fiatalok megutálva a bűn ferőjét, lesznek azok, akik a jövőd meg alapozásából nagy munkát fognak kivenni. Mert amit a Patronázs működése bizonyítja, a gondjaira bízott fiatalok bűnösök 80-90 százaléka megjavul és tartózkodik a büntőtől.

S bár a háború folytán nem sikerült városunkban a tervbe vett javító intézet és munkatelepek felállítása, de sikerülai fog a háború után.

Tömörüljön hát a társadalom minden rétege a Patronázs zászlaja alá, a fiatalok bűnösök megmentésére, hogy így a fiatalok bíróságának gyönyörű, de megpróbáltatásokkal terhes munkájával párosulva, becsületes, szorgos kezeket mentsenek meg a pusztulás fertőjéből s adjanak a jövőd nagy munkájának megalapozásához. (b.)

A 174 ik francia ezred pusztulása.

Budapest, november 2. (Saját tud.) Berlinből jelentik: **A Kölnische Zeitung értesülése szerint a francia kormány a genfi Vörös-Kereszt útján kérdést intézett a bolgár kormányhoz, hogy a 174-ik francia ezredből hányan jutottak sebesülten vagy sebesületlenül bolgár fogságba. Ebből a francia ezredből egyetlen egy ember sem tért vissza.**

Lehetséges-e az olasz külön béke.

Bécs, nov. 4. A N. Fr. Presse haditudósítója táviratozza: Szemben az eddigi olasz offenzívák teljes sikertelenségével, alig érthető, hogy az entente sajtó egyes publicistái arra a gondolatra jöttek rá, hogy külön béke Olaszországgal lehetséges volna oly alapon, hogy Olaszország bizonyos területeket kapna tőlük. Ennek a gondolatnak a képviselői nyilván optikai csalódás áldozatai. Abból a körülményből, hogy délnyugati határunkon egy keskeny sávot kardsapás nélkül föladtunk, további következtetéseket fűznek és határszabályozásról beszélnek oly értelemben, mintha ezek és a vele földrajzi összefüggésben álló bizonyos részei Ausztriának a béketárgyalások alapját képezhet-

nék. Ez a felfogás alapján véve téves. Ezeket a jelentéktelen határszéli területeket azért nem védelmeztük, mert bizonyos valamivel távolabb álló vonal a védekezésére sokkal kedvezőbb feltételeket nyújtott. Az eddigi harcokban fölfogásunk a legrompásabban igazolódott.

A FÖGIMNÁZIUM GYÁSZÜNNEPÉLYE Földvári Mihály emlékére.

Kegyeltes ünnepélyel emlékezett meg tegnap a prem. főgimnázium tanári kara és ifjusága a hősi halált halt Földvári Mihály tornatanáról.

A premontrai templomban ünnepélyes gyászmise volt, amelyet *Szmetka L. Ödön* igazgató celebrált a premontrai tanárok segítségével. A misén megjelentek dr. *Vass Bertalan* főigazgató, a tanári kar, a hősnök ismerősei és az ifjuság. Utána a *Katholikus Kör Szent László-termében* ünnepélyel adóztak az elhunyt emlékének a templomi közönség részvételével. Az igazgató kegyeltes szavakkal meghatottan emlékezett meg megnyitójában a jeles tornatanárról s egyúttal vázolta, hogy rója le az ifjuság egy a megboldogulttal, mint a hábrú más áldozataival szemben a hálaadójt *Majd Kovács Kandid* premontrai tanár vezetésével az ifjuság énekelt gyászdalt.

Utána következett *Szilágyi Dózsa* premontrai tanár emlékbeszéde, aki nagy vonásokban felölelte beszédében mindazt, amivel bevilágíthatott Földvári Mihály egyéniségébe, lelkületébe.

Jellemezte Földvári Mihálynak lelki, erkölcsi fiataiságát, amellyel mindenhoza tüzet lelket, életet tudott vinni, ami lankadatlanul égett benne a tornateremben épügy, mint a gyakorló vagy haretéren A Tornaugy folyóiratban, a gimnáziumi Értesítőben vagy önállóan megjelent értekezéseiből vett idézetekkel mutatta ki eszmékkal átszőve az Országos Testnevelési Tanácsban is elismert szak-képzettségét és azt az egészszéges vallás-erkölcsi irányzatot, amely tollában és működésében vezette. A lélek és test összhangzatos fejlesztése volt az alapelve, amellyel nem fér össze ezen egyensulynak megbontása az egyoldalú túlzással. A nemzeti szempontot erős fajszeretettel hangsúlyozta és magasztalta. A sportolás szertelenségének elvi és gyakorlati ellensége volt, mert az nagy veszedelmet rejt magában. A testfejlődés mérésére vonatkozó javaslatát az Országos Testnevelési Tanács is magáénvá tette. "A játék nevelő hatása" c. értekezésében pedig legjobban kidomborodik az a törekvése, hogy ő nem duzzadó izomu athlétákat, egyoldalú akrobatákat akart nevelni, hanem az egész embert tartotta szembe előtt minden tehetségének erkölcsi alapon való fejlesztésével. Szabad levegő, szabad mozgás, idegedzés, napfény, az ifju tevékenységre való hajlamának kielégítése, türelem, kitartás, a fájdalom elviselése, önfegyelmzés kép-zik azon megbecsülhetetlen értékeket, amelyeket a játékban látott, amelyek nemcsak a fizikai, hanem az erkölcsi embert is képezik. Mint katona igaz odaadással képezte az önkénteseket; derűten és hittel ment el a harcokra s az olasz haretéren annak a sziklafalnak az egyikét képezte, amelyet a sajtóhadiszállás jelentése szerint a 3 ik gyalogezred alkotott, amely rendületlenül kitartott s ő mint a kötelességtudás vértanuja elesett. Földvári Mihályt mint hitvest és családapát is az a derűt, keresztény világaézet jellemezte, ami mint tanárt és katonát. Két apró gyermeke egész világa volt; ezeknek játszó, kacagó körében volt a legboldogabb. Földvári Mihály lelkének oly eszmék voltak a

vezéresillagai, amelyek emlékét a legmaradandóbban szentelik meg és tartják fenn, amelyek sirjának legszebb ékességei.

Az emlékbeszéd után Kovács Kandid és Rosch Mihály zongorakísérete mellett a gimnázium férfikara adott elő egy gyönyörű gyászdrámát, amely után a közönség könnyesve, hatottan oszlott szét.

Mi fog történni a tisztviselők beszerzési előlegével?

A kormány tudvalevőleg beszerzési előleget bocsátott a tisztviselők rendelkezésére. Ezt a fontos intézkedést tartalmazó rendelet mondhatni a 12-ik órában érkezett. A tisztviselők ugyanis már roskadoztak a túrhatalmas drágaság sulya alatt. Hiszen fölösleges már illusztrálni a tisztviselők helyzetét. A lapok hasábszáma tárták fel azt a szomorú helyzetet, amiben ma élnek a tisztviselők.

Az igazi drágaság sulyát csak ők őrzik, akik ma is annyi fizetésből kénytelenek megélni, mint a normális időkben. Elképzelhető tehát, hogy mily mohón rohanták meg az adóhivatalokat a megszorult tisztviselők. Talán egyetlen egy hivatal sincs, ahol ne vették volna igénybe az előleget. Mindenkinek kellett a pénz és vajjon hányan vannak olyanok, akiknek ma még van abból a pénzből. Hiszen ha őszintén akarunk beszélni, a tisztviselői kar eddig valósággal nélkülözött és mindent megfeszítve, bitelét teljesen kimerítve igyekezett úgy, ahogy fenntartani magát. A beszerzési előleg tehát nem annyira beszerzésre, mint inkább adósság törlesztésre — nem rendezésre, csak törlesztésre — kellett.

Pedig nem valami előnyös volt a beszerzési előleg feltétele. Azt megfelelő havi részletekben kell visszafizetni, még pedig 1916 január 1-től. Már most mi fog következni? A tisztviselők mindjobban igénybe vették teljesen az előleget. Az pedig elég tekintélyes részét képezvén a fizetéseknek, mindenesetre nagy lesz a levonandó összeg is. A levonások ideje január 1-én kezdődik. Olyan időben, amikor a legnehezebb lesz a megélhetés.

A tisztviselők fizetését tehát akkor fogja redukálni a levonások által az állam, amikor legtöbb pénzre volna szükségük. Nagyon komoly megpróbáltatások előtt áll tehát a tisztviselői kar. Már előre fél minden tisztviselő a levonások megkezdésének időpontjától. Kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a tisztviselői kar zömét olyan helyzetbe fogja dönteni a levonás, hogy még olyanabban addig sohasem volt. Magánértesülések szerint a kormány a levonásokat januártól november elsejére szándékozik kitolni.

Ez a hír érthető örömet keltett a tisztviselői karban. Mindenesetre, ha ez az intézkedés be is fog következni, egyelőre el lesz hártva a baj a tisztviselő karról. A novemberi levonásoknak azonban ismét csak az lesz a következménye, mint a januárinak lenne. Sőt talán még rosszabb is, mert akkor már az esetleg most beszerzett élelmiszerek nem lesznek meg, tehát az új élelmiszerek beszerzésére újabb hitelt kell igénybe venniük, ami megint csak a fizetésre történhetik és pedig arra a megcsontított fizetésre.

Az előleggel tehát az állam kétségtelenül nagyot segített a tisztviselői karon, azonban a segítség csak pillanatnyi volt, melynek igen rossz következményei lehetnek. A kormánynak pedig érdeke, hogy olyan tisztviselői kara legyen, amely nincs anyagi gondoktól elcsigázva, tehát segítségére kell sietni. Az előleg utján való segítség jó ideiglenes megoldása volt a komoly helyzetnek. Itt azonban végleges és gyökeres orvoslásról kell gondoskodni.

Elsősorban is a most folyósított előlegeket el kell engedni részben vagy egészben. Azután a mai fizetéseket a megélhetési viszonyok követelményeinek megfelelően fel kell emelni. Különben a legközelebb összeülő képviselőházban szintén tárgyalás alá fog kerülni ez a fontos kérdés és remélhetőleg meg fogják találni a kellő megoldást is.

..HIREK..

*** Kitüntetések a honvédeágnél.** Molnár Lajos törzserőrmester, Parisek József őrmester, Molnár László egyéves önkéntes szakaszvezető, Leák György, Jenney János, Balogh József, Puskás József, Hagyi Mátyás, Kiszely András és Buza Sándor szakaszvezetők, Jancsó István, Argyelán Tivadar, Kancil Ferenc, Dragonecz András és Szalai Mihály tizedesek, Miklós György, Pocsai Lajos, Zsarkusz Paszkál, Bara Simon, György Mihály őrvezetők, Kiss Bernát, Bondár Lőrinc, Benke Sándor, Betye Szilárd, Stern Lajos, Henász Miklós és Lódi József honvédek, mindnyájan a 4. honvéd gyalogezredben a bronz vitézségi éremmel lettek kitüntetve. — Heitz Károly, Márton Mózes és Lindenfeld Miklós tüzemesterek, Petrovics János, Pijár András és Tóth András tizedesek, Csiki Miklós Katona Imre, Reperger Mihály, Szerényi Ede, Molnár László és Valkovics János főtüzérek, Gávriss János és Tóth János hajtó főtüzérek, Muntyán Demeter hajtófőtüzér, Deábis Ferenc és Simon Pál tüzérek a bronz vitézségi éremmel lettek kitüntetve. Gaál Sándor népfelkelő szakaszvezető, Baranyi Sándor és Peseh Flórián népfelkelő huszárok a 2. népfelkelő huszárezredben II. osztályú ezüst vitézségi éremmel lettek kitüntetve.

*** Ujházi Ede nagy beteg.** A magyar színészek nagymestere, Ujházi Ede, súlyos beteg. Ugyszólván az emberek személtárára omlott össze. A végleges összeomlás a legutolsó vasárnap kezdődött. A nappal még meglehetősen jól telt el, de este vasora után a Mester nagyon rosszul lett. Éjfél felé elhívták házi orvosát, dr. Herezeg Lajost, de semmiféle orvosi beavatkozás nem segíthetett. Állandóan a beteg mellett van a felesége és a Herczel-szanatórium egyik ápolónője is. — Ujházi az utóbbi napokban ugyszólván semmi táplálékot sem vett magához. Esméletét még vasárnap éjjel elvesztette és azóta néha ugyan magához tért, de csak néhány pillanatra. Legutóbb tegnap este eszmélt föl és félig kábultan mondotta az ápolónőnek a következő szavakat:

— Öltözzünk! Menjünk innen! Itt nem jó lenni. Menjünk Kragujevácsba!

Ezután újból elvesztette eszméletét és azóta sem tért magához. Ujházinak régi cukorbaja fejlődött ki olyan állapotú, amelyet orvosilag komának neveznek és amely a cukorbetegségnek legsúlyosabb kompliká-

cióját jelenti. Orvosai minden lehetőt megkíséreltek, azonban kétséges, hogy ezek a fáradozások sikerre vezetnek-e.

*** Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy vizeki Tallián Vilmos 7. huszárezredbeli tart. őrnagyot, Herli Rikárd 19. tüzérezredbeli tart. hadnagyot, Beke László 19. tüzérezredbeli tart. főhadnagyot, Hunkán Aladár 7. huszárezredbeli tart. hadnagyot, bártfai Glac Béla 7. huszárezredbeli tart. főhadnagyot a legfelsőbb dicsőség elismeréssel tüntette ki. Kozma Gyula 19. tábori tüzérezredbeli katonai állatorvos a koronás arany érdemkeresztet kapta a vitézségi érem szalagján.

*** Téli ruhákról gondoskodjunk a katonáknak.** Az ősz hűvös szele már dühöngve száguld végig a letarolt rónákon, a kopár hegyeken s még a város magas falai között is összehuzuk magunkon kabátainkat. Novemberben imposunk s bizony egyes vidékeken, amelyekbe a harcterek nagyrésze is belesik, a tél jellege, a hó takarót kezd burkolni a nyirkos talajra. Szóval itt az ideje, hogy gondoskodni kezdjünk harctéren levő katonáinkról, épp úgy mint a mult esztendőben, amikor a nemzet áldozatkészsége annyi vitézünket mentette meg a téli leggonoszabb démonától, a fagyástól. Itt az ideje, hogy a szorgos női kezek újra kötni kezdjék a csukló- és térdmelegítőket, hósapkákat, mert talán az idén még többre lesz szükség. Dicsőséges seregeink diadalmasan nyomulnak előre az ellenség földjén, hősiessé tartóztatják fel az olaszok dühös támadásait, s éppen ezért nekünk is gondoskodnunk kell róluk, hogy ezt az előnyomulást, ezt a hősiesség kitartást meg ne törje a természet ereje. Minden egyes szorgalmas, edes munkáskéz egy-egy lépéssel viszi előre igaz ügyünket.

*** Halálozások.** Hazay Emilia e hó 3-án d. u. 5 órakor rövid betegség után életének 36-ik évében meghalt Ujpalotán. Temetése szombaton, e hó 6-án d. e. 9 órakor lesz Ujpalotán. Az elhunytban Hazay Gyula édesestét gyászolja. — Szabó László ny. igazgatótanító e hó 3-án, d. u. 3 órakor életének 55-ik évében Biharpüspökiben meghalt. Az elhunytat özvegye: Karakas Róza és 8 gyermeke gyászolja a kiterjedt rokonsággal együtt. Temetése ma d. u. fél 3 órakor lesz Biharpüspökiben a református egyház szertartása szerint.

*** A Nagyváradi Hitelbank** rt. nál jegyzett II. hadikölcsön kötvények az eredeti elismervények bezolgáltatása ellenében átvehetők.

*** Köhögés, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál** használjon kizárólag: Farkas-féle hurut-szeletkét. Ára K. — 60 Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon: 13-02.

*** Értesítés.** A Polgári Takarékpénztár értesíti t. ügyfeleit, hogy a nála jegyzett II. kibocsátású hadikölcsön-kötvények az eredeti elismervények ellenében átvehetők.

x Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

x Négy szoba és előszobából álló lakás, irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmasternél Szent János-utca 3. szám.

* Három liter **Családi rumot** készíthet bárki pár percz alatt a Farkas-féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

* **Családi rum** vaniliával vagy ananász izel literje K. 320. Mindenfél. likőr essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 120. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

* **Hogyha megállnak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervok, páinok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardínia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Dományi téle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kicsinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyílik, kapható u. m. Sóshering, osszé, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Téli tea vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sóborzessz 56 fillér. **Vigyázat!** Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságnak, külföldi ajánlat. Telefoa sz. 635.

* **Butorozott szobák.** Modern berendezéssel hosszabb, rövidebb időre kiadó. Nagy Sándor utca 4.

* **Ingatlan eladás.** Nagytelek-utca 3. szám alatti ingatlanunk (lakóház vagy telekkel) jutásnyoz áron azonnal eladó. Részletes föltételek megismerhetők Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Harigánia építvány r.t.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatti kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Kiadó lakások.** Ösi-tér 14. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbanknál.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Pénteken: Egy test, két lélekkel.
Szombaton: Vörös ördögök.
Vasárnap délután: Lyon Lea.
Vasárnap este: Muzsikásleány.

Bérlők figyelmébe. Felkéretnek a t. színházi bérlők, miszerint a már lejárt bérléteiket a színház titkári hivatalában annál

is inkább mielőbb megújítani szíveskedjék, mert a bérletek késedelmes megújítása, a bérletek használatában kellemetlen zavarokra adhatna okot.

Legujabb táviratok.

A Zaimisz kormány lemondása.

Athén, nov. 4. (Saját tud.) A kamarában a katonai javaslatok tárgyalásánál a kormányt leszavasták. Zaimisz bejelentette a kormány lemondását. A kamarát elnapolták.

Visszavert szerb támadás.

Budapest, november 4. (Saját tud.) Szófiából jelentik: A Kranyánál megkísérelt nagy szerb áttörési kísérletet a bolgárok véresen visszaverték.

Az oroszok Várnánál.

Rotterdam, november 4. A Times tegnapi száma egy október 29 éről keltezett bukaresti táviratot közöl, mely szerint a hivatalos tengerészeti körök azt a jelentést kapták, hogy az oroszok esapatokat szállítottak partra Várnában. Eddig azonban még sehonnan sem erősítették meg a partraszállás híreit.

ZENE-ÉS MŰVÉSZET

Két új zenemű.

Áldd meg Isten a királyt. Himnusz négyeszetemű vegyes és férfikarra. — Szövegét és zenéjét írta dr Szemethy Géza. Dr Szemethyt nem kell beajánlanunk. Talentumos, nagy tudású zeneszerző, kinnek több gyönyörű művét most is énekelik a székesegyházban. Most hosszabb pihenő után királyhimnusszal lép a közönség elé. Szemethynek ez a szerzeménye valóban hazagpótló s a Gotterhalte helyett szívesebben fogja énekelni minden magyar ember. Rendkívül dallamos és magyaros minden ízében, nagyon fülbemászó a zenéje, úgy hogy hamar átmejj majd a közhasználatba és elfoglalja helyét az Isten áldd meg a magyar mellett. Vegyes karra van mindjárti letéve s ezt dr Szemethy a nálla megszokott virtuózitással végezte. Dalárdáknak, iskoláknak különösen alkalmas. A mű tiszta jóvedelme a rokkant katonáké. Ára K 140.

Odahaza. Dal, szövege Lázár Elem írtól, zenéjét Kálmán Andor nagyváradai bankhivatalnok szerazta. Nagyon csinos fülbemászó dal. Egyike azoknak a háborus daloknak, amelyeket a közönség hamarosan megszeret és a cigány is szívesen játszik. Egy-egy taktusában határozott tshetség c-illan meg — refrinjé különösen bájos. — Műkedvelők, kabarék számára nagyon alkalmas, könnyű fekvésben van írva. — Ára 150 K. Kapható Barger Milka zeneüzemkereskedésében.

K. né.

SZERKEZTŐI PÓSTA.

Egy asszony. Feltétlenül helyes és alapos felszólalását eljuttattuk illetékes helyre, ahol intézkedni fognak, hogy az eset ne ismétlődjék meg. Az ilyen őszinte és igazságos felszólalások csak használnak az ügynek.

A szerkesztésért közigazgatási feladatok:
Dr. PAPP KÁROLY.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
32203—1915 szám.

Hirdetmény.

A Budapest felállított m. kir. Rokkantügyi hivatal értesítése szerint a Kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur a háboruban rokkanttá vált katonák mielőbbi kerszetképessé tételét a maga részéről is előmozdítani kívánja és ezért az oly bónalábu, vagy lábukat vesztett közös hadseregbeli, haditengerészeti, honvéd, népfelkelő és esendő egyéneknek, akik végleg rokkantaknak tekinthetők 30 évesnél nem idősebbek és legalább 4 középiskolai végzettséggel bírnak, kelis kiképzés után a m. kir. posta és távirda-intézetnél a távir dai és távbeszélő kezelés terén állásokat szándékoznak biztosítani. — A nevezett miniszter ur ily módon a budapesti posta és távir da igazgatóság területén 60, a többi vidéki posta és távir da igazgatóság területén pedig egyenként 30—30 összesen tehát 300 egyén elhelyezését biztosítani.

A jelentkezők kiképzés végett 3 hónapi távir dai és távbeszélő tanfolyamra a postás és távir da igazgatóság székhelyére (t. i. Budapest, Kassa, Kolozsvár, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Sopron, Temesvár Zágráb) beidéztenének és vizsgát tennének, azután pedig mint dijakok megfelelő napi díjjal alkalmaztatnának. A távir da és távbeszélő vizsga letétele után legkésőbb 6 hónap mulva a postai szaktól általában elméleti és a felvételi szolgálatból gyakorlati szakvizsgát is kötelesek lennének letenni és a létszám viszonyokhoz képest, de legalább egy évi dijnoki szolgálat után postás és távir da kezelőkké vagy segédtisztékké való kineveztetése igényjogosultságot szereznének. A kezelő kezdő évi javadalmazása évi 1100 korona és szabályszerű lakpénz, a segédtisztékké 1400 korona fizetés és szabályszerű lakpénz és az az elérhető leg-nagyasabb állás javadalmazása a legmagasabb fizetési fokozatban évi 3800 korona fizetés és szabályszerű lakpénz. A tervezett távir dai és távbeszélő tanfolyamokat illetőleg a következőket rendeltem:

1. A szóban forgó tanfolyamok az 1915. évi 8110. eln. 3. rend-lemnek megfelelően a esőkent kerszetképesség emelését célzó iskolázásnak tekintendők és ehöz képest az ezeket a tanfolyamokat látogató hadisérültek ottani kiképzésig a katonai (honvéd, népfelkelő, esendőrségi) kötelékben meghagyandók.

Illetékeikre az állomány kezelésükre stb. vonatkozólag a 3 havi tanfolyamok tartama alatt az 1915. évi 11632 eln. 3. sz. nu rendeletem határozománya alkalmazandók.

A fentebb közölt körrendel et alapján felhívom a Nagyvárad város területén tartózkodó esor kult és benuit hadisérülteket, hogy amennyiben a fentebb jelzett tanfolyamokra való felvételüket kívánják, legkésőbb folyó évi november hó 10-éig a m. kir. nagyváradai honvéd kiegészítő parancsoksnál (Rákóczi ut Markovits-ház) személyesen jelentkezzenek és a szükséges okmányokat feltétlenül vigyék magukkal.

Nagyvárad, 1915 november 3.

Eleméry Ferenc,
katonai tanácsnok

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

24462—915. szám.

Hirdetmény.

A hadicélokra igénybe vett aluminium, antimon, ólom, ón, vörös réz, sárga réz, nikkell, vörösfém, nyersfém, ócska anyag és hulladéknak a f. évi február hó 8-óta keletkezett mennyiségének beküldése.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, felhívja fenti anyagok tulajdonosait, birtokosait és megőrzőit a honvédelmi miniszter alább ismertetett 15209/915. eln. 20 B. sz. rendeletében foglaltaknak szigorú betartására.

A honvédelmi miniszter ur elrendelte rendeletében, hogy a fent felsorolt anyagokból az 1915. évi október hó 31-én meglevő készleteket kötelesek a fémátvételi bizottsághoz beszállítani.

Ugyancsak kötelesek beszállítani: a bronzból, tombakból, ónból, nyersfém, ócska anyag és hulladék alakjában levő készleteket, azonkívül az aluminiumból, ólomból, nikkellből, vörös és sárga rézből, vörös fémből, tombakból és ónból való fél milliméternyi vagy ennél vastagabb lemezek, drótokat, táblákat, hengerelt lapokat rudakat, fél milliméter vagy ennél vastagabb fal vastagságú csöveket, akkor is, ha ezek levágva, vagy kiszabva vannak. Ezenkívül beküldendők még az ólom, nikkell, vörösréz, bronz, vörösfém, tombak és ónból való öntvényeket, ha azok megmunkálva nincsenek.

Nem kell beküldeni a nikkelt, bronz és magánbronz készleteket.

Ezen anyagokat az október hó 31-én meglevő állapot szerint legkésőbb november hó 8-áig be kell küldeni a budapesti fémát-

vételi bizottsághoz azonban a beküldéssel együtt a beküldendő anyagokat ugyanezen november hó 8-áig rendőrség II. emelet 18. sz. szobájában be kell jelenteni.

Az elküldendő anyagokat teher áraként kell feladni fenti címre, az árukrol két jegyzék kísérendő, melyek közül az egyik ugyanezen a budapesti fémátvételi bizottsághoz — a másik a központi fémrekviráló bizottsághoz küldendők meg. — Kereskedelmi Ministerium Ipari és Műszaki Ügyosztálya.)

A szállító levélen fel kell tüntetni az anyagok nemét, új vagy ócska voltát.

Nem kell beküldeni:

1. oly készleteket, melyekre katonai megbízás teljesítése céljából szüksége van az érdekeltnek.

2. amelyek a következő mennyiséget nem haladják meg.

Aluminiumból	20 kgt.
Antimonnál	10 kgt.
Ólomból	100 kgt.
Nikkelnél	1 kgt.
Vörösréznel	30 kgt.
Bronz, Sárgaréz, Vörösfém és tombaknál	200 kgt.
Ónnál	50 kgt.

3. Az igénybe vett anyagok 50%-át, ha azok gépek, műszerek, elektrotechnikai készülékek gyártásával foglalkozó üzemek birtokában vannak.

4. Az anyagok 30%-át minden más esetben.

5. ócska anyagot és hulladékot, ha azokat a tulajdonos a saját készletére használja fel. Az ilyen gyártmányokat azonban a tulajdonos a Kereskedelemügyi Minister Ur engedélyével adhat el.

6. Aluminium készleteket, melyre a vas és acélgyár üzemeknek december 31-éig szükségük van.

7. az anyagokból oly mennyiséget, melyre

a tulajdonosnak saját üzemének fenntartása céljából szüksége van ez év december 31-éig.

Ha a katonaság részéről van valakinek megrendelése, ugy ezen rendelés számát és tartalmát, köteles november 8-áig a fémrebuiciós bizottságnál Budapesten bejelenteni.

Mindennemű felvilágosítások különben ez ügyben a rendőrség II. emelet 18. sz. szobájában adatkak.

Aki a fentieket be nem tartja, 2 hóig terjedhető elzárással és 600 korona pénzbírsággal büntetettik.

Nagyvárad, 1915. október 30 ikán.

Rendőrfőkapitányság.

349—915 sz.

Hirdetmény:

a szállótulajdonosok figyelmébe.

A nagyvárad szőlőhegyen levő szállótulajdonosokat felhívom, hogy a f. évi borterméseiket a hegybírónál legkésőbb november hó 10-éig pontosan jelentsék be, mivel az észlet felvétel eszközlése végett a városi fogyasztási adóhivatal eljrrói működésüket megfognák kezdeni.

Figyelmeztetem hogy a miszerint bortermelési adók kezelésére vonatkozó hivatalos összeállítás 57 §-ában foglalt rendelkezésekre.

Végül figyelmeztetem a termelőket arra, hogy az általuk bejelentett mennyiséggel szemben levő esetleges hiányt a kiküldötték előtt igazolni tartoznak.

Nagyvárad, 1915. október 24.

Juricskay Barna

adó és pénzügyi tanácsos.

Nagyvárad fióközletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad fióközletek:

Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R.T.

fióközleteiben.

Gyártmányaink izléses kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveitok.

50 fióközlet az ország összes nagyobb városaiiban.